

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ **Шевель А. О.**
“ _____ ” _____ **2020 р.**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

НМ 001 Соціологія праці та трудових відносин

Спеціальність: 192 Будівництво та цивільна інженерія

Освітня програма: Будівництво та цивільна інженерія

Факультет: будівельний

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з *Соціології праці та трудових відносин* для студентів за спеціальністю *Будівництво та цивільна інженерія*

Розробник: ст. викладач Кубрак О.В. _____

(підпис)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри *філософії та соціально-гуманітарних дисциплін*

Протокол від «22» 08 2020 року № 12

Завідувач кафедри _____ (А. О. Шевель)

(підпис)

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ (В. В. Душин)

Декан факультету _____ (М.В. Нагорний)

60. Декан факультету _____ (О.В. Радчук)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації _____ (А. Баранік)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 07.07. 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <i>19 Архітектура та будівництво</i>	Нормативна	
Модулів - 2	Спеціальність: <i>192 Будівництво та цивільна інженерія</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 5		2020-2021-й	2020-2021-й
		Курс	
		1	1
		Семестр	
	2-й	1-й	
Загальна кількість годин - 90		Лекції	
		14 год.	8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь: <i>Магістр</i>	Практичні, семінарські	
		30 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		46 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю - залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання

48,9%/ 51,1%

для заочної форми навчання

15,6%/84,4%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розуміння соціальних механізмів впливу на трудові відносини та поведінку персоналу.

Завдання: вміти адекватно оцінювати трудові ситуації та регулювати соціальні процеси в трудовій сфері.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

основи вивчення соціально-трудова процесів, проблеми трудової адаптації працівників, методи стимулювання праці, види соціального контролю у сфері праці, типологію трудових колективів тощо.

вміти:

на базі засвоєних знань з методики і техніки соціологічних досліджень провести соціологічне опитування у трудовій сфері, використовувати соціологічну інформацію для здійснення ефективного соціального управління трудовим колективом.

3. Програма навчальної дисципліни

(затверджено Вченою радою СНАУ протокол №13 від 21.04.2017 року)

Змістовий модуль 1. Предмет і структура соціології праці.

Тема 1. Соціологія праці як наука. Предмет, об'єкт дослідження та функції соціології праці як науки. Місце соціології праці в системі соціологічних знань та серед інших наук про працю. Соціальні процеси у сфері праці. Основні категорії соціології праці. Сучасні концепції та напрямки в соціології праці.

Тема 2. Соціологічні методи вивчення праці. Соціологічні дослідження як процедура аналізу соціальної дійсності у сфері праці та їх класифікація. Основні етапи проведення соціологічного дослідження. Програма та робочий план дослідження проблем праці. Методи збирання первинної соціологічної інформації в трудових колективах. Обробка та аналіз зібраних матеріалів.

Змістовий модуль 2. Людина в трудовому процесі.

Тема 3. Соціальна сутність праці. Праця як засіб створення матеріальних та духовних благ, суспільного багатства. Праця як основа суспільства та суспільного устрою. Праця як міра розпаду суспільного багатства, міра споживання. Праця як спосіб самовизначення та самоствердження людини. Відчуження праці та шляхи його подолання.

Тема 4. Мотивація трудової діяльності. Поняття мотиву. Функції мотивів праці. Потреби, інтереси, цінності та ідеали в процесі мотивації трудової діяльності. Структура мотивів трудової поведінки. Сучасні концепції та моделі мотивації трудової поведінки.

Тема 5. Трудова адаптація працівника. Трудова адаптація як вид соціальної адаптації людини. Сутність і структура трудової адаптації працівника. Інформаційний та комунікативний механізми трудової адаптації. Управління трудовою адаптацією.

Змістовий модуль 3. Методи соціологічних досліджень в організації.

Тема 6. Анкетування як метод збирання первинної соціальної інформації в трудових колективах. Правила складання анкети. Загальна

композиція анкети. Класифікація питань анкети за змістом, за формою, за функціями

Тема 7. Інтерв'ю як метод отримання необхідної інформації в трудових колективах. Сфери вживання інтерв'ю. Місце й обставини проведення інтерв'ю. Особисті якості інтерв'юера. Способи запису відповідей. Класифікація інтерв'ю, план інтерв'ю.

Тема 8. Спостереження і його роль в соціології праці. Особливості спостереження як наукового методу. Види спостережень. Планування спостереження. Звіт про спостереження.

Тема 9. Експеримент як метод збирання інформації в соціології праці. Хотторнський експеримент Е. Мейо. Сутність метода операцій, що складають експеримент. Типи експериментів

Тема 10. Вибіркові дослідження в соціології. Методи підрахунку статистично обґрунтованої вибірки. Побудова різних видів вибірки: випадкової, районованої, багатостадійної, квотної, серійної та ін.

Змістовий модуль 4. Соціальна організація труда.

Тема 11. Стимулювання праці. Сутність стимулювання праці та його функції. Класифікація стимулів трудової діяльності. Зміни в стратегіях стимулювання при переході до ринку. Сучасні вимоги до організації стимулювання праці.

Тема 12. Соціальний контроль у сфері праці. Соціальний контроль трудової поведінки, його значення та механізм. Сутність і функції соціального контролю. Види соціального контролю. Оцінні показники, соціальні норми та санкції в механізмі соціального контролю трудової поведінки. Трудова дисципліна та дисциплінарна політика.

Тема 13. Трудова мобільність. Трудова мобільність як елемент соціальної мобільності. Види трудової мобільності. Адаптивно-дезадаптивна модель зміни місця роботи. Види та форми трудової мобільності. Трудова кар'єра як індивідуальна форма трудової мобільності. Управління трудовою мобільністю.

Змістовий модуль 5. Трудовий колектив.

Тема 14. Трудовий колектив як соціальна організація та соціальна спільність. Сутність, структура та функції трудового колективу. Типологія трудових колективів. Соціальна трудова організація підприємства. Формальна та поза формальна організації в трудовому колективі. Трудовий колектив як соціальна спільність. Мала соціальна група. Психологічний клімат трудового колективу. Сучасні проблеми функціонування та розвитку трудових колективів.

Тема 15. Конфлікти в трудових колективах. Предмет конфліктології. Уявлення про конфлікт. Причини виникнення конфліктів в трудових колективах. Вирішення трудового конфлікту..

Тема 16. Особистість і конфлікт. Характеристика наступних типів особистості по Леонгарду: демонстративної, педантичної, гіпертимічної, дистимічної, циклоїдної, емотивної та ін.

Тема 17. Девіантна поведінка особистості в трудових колективах. Поняття особистості. Етапи соціалізації особистості. Концепції девіантної поведінки. Класифікація девіантних вчинків.

Тема 18. Вплив культури і соціальних норм на поведінку особистості в трудових колективах. Форми культури: елітарна, народна, масова. Субкультура. Контркультура. Види соціальних норм.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Соціологія праці як наука												
Змістовий модуль 1. Предмет і структура соціології праці.												
Тема 1. Соціологія праці як наука.	6	2	2			2	6	2				4
Тема 2. Соціологічні методи вивчення праці.	6	2	2			2	6	2				4
Разом за змістовим модулем 1	12	4	4			4	12	4				8
Змістовий модуль 2. Людина в трудовому процесі.												
Тема 3. Соціальна сутність праці.	6	2	2			2	6	2				4
Тема 4. Мотивація трудової діяльності.	6	2	2			2	6	2				4
Тема 5. Трудова адаптація працівника.	4	2	2				6		2			4
Разом за змістовим модулем 2	16	6	6			4	18	4	2			12
Змістовий модуль 3. Методи соціологічних досліджень в організації.												
Тема 6. Анкетування як метод збирання первинної соціальної інформації в трудових колективах	4		2			2	5		1			4
Тема 7. Інтерв'ю як метод отримання необхідної інформації в трудових колективах	4		2			2	5		1			4
Тема 8. Спостереження і його роль в соціології праці.	5					5	4					4
Тема 9. Експеримент як метод збирання інформації в соціології праці.	5					5	4					4
Тема 10. Вибіркові дослідження в соціології.	4					4	4					4
Разом за змістовим модулем 3	22		4			18	22		2			20
Усього годин	50	10	14			26	52	8	4			40
Модуль 2. Трудові відносини												
Змістовий модуль 4. Соціальна організація труда.												
Тема 11. Стимулювання праці	4	2	2				6		2			4
Тема 12. Соціальний контроль у сфері праці	5		2			3	4					4
Тема 13. Трудова мобільність	5		2			3	4					4

Разом за змістовим модулем 4	14	2	6			6	14		2			12
Змістовий модуль 5. Трудовий колектив.												
Тема 14. Трудовий колектив як соціальна організація та соціальна спільність	5		2			3	4					4
Тема 15. Конфлікти в трудових колективах.	4	2	2				5					5
Тема 16. Особистість і конфлікт.	5		2			3	5					5
Тема 17. Девіантна поведінка особистості в трудових колективах..	6		2			4	5					5
Тема 18. Вплив культури і соціальних норм на поведінку особистості в трудових колективах.	6		2			4	5					5
Разом за змістовим модулем 5	26	2	10			14	24					24
Усього годин	40	4	16			20	38		2			36
Усього годин	90	14	30			46	90	8	6			76

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин д.ф.н.	Кількість годин з.ф.н.
1	Тема 1. Соціологія праці як наука. План. 1. Предмет, об'єкт дослідження та функції соціології праці як науки. 2. Місце соціології праці в системі соціологічних знань та серед інших наук про працю. 3. Основні категорії соціології праці.	2	2
2	Тема 2. Соціологічні методи вивчення праці. План. 1. Соціологічні дослідження як процедура аналізу соціальної дійсності у сфері праці та їх класифікація. 2. Основні етапи проведення соціологічного дослідження. 3. Програма та робочий план дослідження проблем праці.	2	2
3	Тема 3. Соціальна сутність праці. План. 1. Праця як засіб створення матеріальних та духовних благ, суспільного багатства. 2. Праця як основа суспільства та суспільного устрою.	2	2
4	Тема 4. Мотивація трудової діяльності. План. 1. Поняття мотиву. 2. Функції мотивів праці. 3. Потреби, інтереси, цінності та ідеали в процесі мотивації трудової діяльності.	2	2

5	Тема 5. Трудова адаптація працівника. План. 1. Трудова адаптація як вид соціальної адаптації людини. 2. Сутність і структура трудової адаптації працівника. 3. Інформаційний та комунікативний механізми трудової адаптації. 4. Управління трудовою адаптацією.	2	
6	Тема 6. Стимулювання праці. План. 1. Сутність стимулювання праці та його функції. 2. Класифікація стимулів трудової діяльності. 3. Зміни в стратегіях стимулювання при переході до ринку. 4. Сучасні вимоги до організації стимулювання праці.	2	
7	Тема 7. Конфлікти в трудових колективах. 1. Предмет конфліктології. Уявлення про конфлікт. 2. Причини виникнення конфліктів в трудових колективах. 3. Вирішення трудового конфлікту.	2	
Разом:		14	8

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д.ф.н.	Кількість годин з.ф.н.
1	Соціологія праці як наука	2	
2	Соціологічні методи вивчення праці	2	
3	Соціальна сутність праці.	2	
4	Мотивація трудової діяльності	2	
5	Трудова адаптація працівника.	2	2
6	Анкетування як метод збирання первинної соціальної інформації в трудових колективах	2	2
7	Інтерв'ю як метод отримання необхідної інформації в трудових колективах	2	
8	Стимулювання праці.	2	2
9	Соціальний контроль у сфері праці	2	
10	Трудова мобільність	2	
11	Трудовий колектив як соціальна організація та соціальна спільність	2	
12	Конфлікти в трудових колективах.	2	
13	Особистість і конфлікт.	2	
14	Девіантна поведінка особистості в трудових колективах	2	
15	Вплив культури і соціальних норм на поведінку особистості в трудових колективах.	2	
Разом:		30	6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми та перелік питань	Кількість годин д.ф.н.	Кількість годин з.ф.н.
1	Тема 1. Соціологія праці як наука. Соціальні процеси у сфері праці. Основні категорії соціології праці. Сучасні концепції та напрямки в соціології праці.	2	4
2	Тема 2. Соціологічні методи вивчення праці. Методи збирання первинної соціологічної інформації в трудових колективах. Обробка та аналіз зібраних матеріалів..	2	4
3	Тема 3. Соціальна сутність праці. Праця як міра розпаду суспільного багатства, міра споживання. Відчуження праці та шляхи його подолання.	2	4
4	Тема 4. Мотивація трудової діяльності. Структура мотивів трудової поведінки. Сучасні концепції та моделі мотивації трудової поведінки.	2	4
5	Тема 5. Трудова адаптація працівника. Трудова адаптація як вид соціальної адаптації людини. Сутність і структура трудової адаптації працівника. Інформаційний та комунікативний механізми трудової адаптації. Управління трудовою адаптацією.		4
6	Тема 6. Анкетування як метод збирання первинної соціальної інформації в трудових колективах. Правила складання анкети. Загальна композиція анкети. Класифікація питань анкети за змістом, за формою, за функціями	2	4
7	Тема 7. Інтерв'ю як метод отримання необхідної інформації в трудових колективах. Сфери вживання інтерв'ю. Місце й обставини проведення інтерв'ю. Особисті якості інтерв'юера. Способи запису відповідей. Класифікація інтерв'ю, план інтерв'ю.	2	4
8	Тема 8. Спостереження і його роль в соціології праці. Особливості спостереження як наукового методу. Види спостережень. Планування спостереження. Звіт про спостереження	5	4
9	Тема 9. Експеримент як метод збирання інформації в соціології праці. Хотторнський експеримент Е. Мейо. Сутність метода операцій, що складають експеримент. Типи експериментів	5	4
10	Тема 10. Вибіркові дослідження в соціології. Методи підрахунку статистично обґрунтованої вибірки. Побудова різних видів вибірки: випадкової, районованої, багатостадійної, квотної, серійної та ін.	4	4
11	Тема 11. Стимулювання праці. Сутність стимулювання праці та його функції. Класифікація стимулів трудової діяльності. Зміни в стратегіях стимулювання при переході до ринку. Сучасні вимоги до організації стимулювання праці.		4
12	Тема 12. Соціальний контроль у сфері праці. Соціальний контроль трудової поведінки, його значення та механізм. Сутність і функції соціального контролю. Види соціального контролю. Оцінні показники, соціальні норми та санкції в	3	4

	механізми соціального контролю трудової поведінки. Трудова дисципліна та дисциплінарна політика		
13	Тема 13. Трудова мобільність. Трудова мобільність як елемент соціальної мобільності. Види трудової мобільності. Адаптивно-дезадаптивна модель зміни місця роботи. Види та форми трудової мобільності. Трудова кар'єра як індивідуальна форма трудової мобільності. Управління трудовою мобільністю	3	4
14	Тема 14. Трудовий колектив як соціальна організація та соціальна спільність. Сутність, структура та функції трудового колективу. Типологія трудових колективів. Соціальна трудова організація підприємства. Формальна та поза формальна організації в трудовому колективі. Трудовий колектив як соціальна спільність. Мала соціальна група. Психологічний клімат трудового колективу. Сучасні проблеми функціонування та розвитку трудових колективів	3	4
15	Тема 15. Конфлікти в трудових колективах. Предмет конфліктології. Уявлення про конфлікт. Причини виникнення конфліктів в трудових колективах. Вирішення трудового конфлікту.		5
16	Тема 16. Особистість і конфлікт. Характеристика наступних типів особистості по Леонгарду демонстративної, педантичної, гіпертимічної, дистимічної, циклоїдної, емотивної та ін. Психологія управління конфліктами	3	5
17	Тема 17. Девіантна поведінка особистості в трудових колективах. поведінки. Поняття особистості. Етапи соціалізації особистості. Концепції девіантної поведінки. Класифікація девіантних вчинків.	4	5
18	Тема 18. Вплив культури і соціальних норм на поведінку особистості в трудових колективах. Форми культури: елітарна, народна, масова. Субкультура. Контркультура. Види соціальних норм	4	5
	Разом	46	76

8. Індивідуальні завдання.

1. Підготовка рефератів

1. Мотиваційні аспекти праці.
2. Організація праці як джерело мотивації.
3. Мотиваційні форми праці.
4. Збагачення змісту праці. Індивідуальні і групові форми організації праці.
5. Концепція службової кар'єри людини в соціології праці.
6. Фази становлення та розвитку кар'єри.
7. Основні типи службової кар'єри.
8. Соціологічне розуміння праці.
9. Функції соціології праці.
10. Методологічні аспекти і поняття, організація.
11. Суспільство і організація.
12. Особливості соціальної організації.
13. Соціальні форми організації.
14. Функції і розвиток організації.
15. Основні елементи структури організації.

16. Мала група в організації. Особливості малих груп.
17. Поведінка людей у групах.
18. Етапи ставлення малої групи.
19. Класифікація малих груп на основі діяльності.
20. Теорія управління як наука.
21. Функції управління.
22. Засади управління організацією (згідно А. Файолю).
23. Поради молодим керівникам.
24. Рівні керівництва організацією.
25. Формування і ставлення соціології праці.
26. Виробнича група як об'єкт соціологічного аналізу.

9. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (складання плану, рецензування, конспектування).

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. Аналітичний.

2.2. Методи синтезу.

2.3. Індуктивний метод.

2.4. Дедуктивний метод.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. Проблемний.

3.2. Частково-пошуковий (евристичний).

3.3. Дослідницький.

3.4. Репродуктивний.

4. Активні методи навчання – мозкова атака, диспути, круглі столи, групові дослідження, самооцінка знань, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання – використання мультимедійних технологій.

10. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС.
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація).
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - рівень знань, продемонстрований на семінарських заняттях;
 - активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - написання рефератів, есе;
 - результати тестування;
 - письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

- денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота						Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
З.м.1-8 б.	З. м. 2 – 12 б.	З. м. 3–18 б.		З. м. 4 – 12 б.	З. м. 5 – 20 б.			
T1-T2	T3-T5	T6-T8	T9-T10	T11-T13	T14-T18	15	85 (70+15)	15
4	4	4	3	4	4			

- заочна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота						Разом за модулі та СРС	Сума
З.м.1-8 б.	З. м. 2 – 12 б.	З. м. 3–18 б.		З. м. 4 – 12 б.	З. м. 5 – 20 б.		
T1-T2	T3-T5	T6-T8	T9-T10	T11-T13	T14-T18	30	100 (70+30)
4	4	4	3	4	4		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
69 – 74	D	задовільно	
60 – 68	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Соціологія. Методичні вказівки щодо проведення семінарських занять/ Суми, СНАУ, 2011 рік.

13. Рекомендована література

Базова

1. Кравченко А. И. Социология труда в XX веке. Историко-критический очерк. – М.: Наука, 1987.
2. Лукашевич Н. П. Основы социологии труда: Конспект лекций. – К.: МАУП, 1994.
3. Лукашевич Н. П. Производственная адаптация как элемент трудовой карьеры работника. – К.: Знание, 1989.

Допоміжна

1. Дворецкая Г. В., Махнорылов В. П. Социология труда. Учеб. пособие – К.: Выща шк., 1990.
2. Дикарева А. А., Мирская М. И. Социология труда. Учеб. пособие. – М.: Высш. шк., 1989.
3. Соціологія: Конспект лекцій / В. І. Астахова та ін. – К.: НМК ВО, 1992.
4. Словник найбільш уживаних термінів з циклу соціально-філософських дисциплін. Суми, "Довкілля", 2008.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=38&pg=0&lang=book>
2. <http://www.twirpx.com/file/623516/>